

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Українська мова і література»
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.01 Українська мова та література
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на
засіданні кафедри української
мови
Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Сучасна українська мова»
Викладач (-і)	Семенюк Оксана Антонівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
E-mail викладача	oksana.semeniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс «Сучасна українська мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія» є обов'язковою навчальною дисципліною, яка займає важливе місце в системі підготовки бакалаврів філології. Курс дає знання про звукову будову сучасної української літературної мови, її фонологічну, графічну, морфонологічну системи, природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів, орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, графічні норми; сприяє підвищенню загального рівня культури мовлення студентів; є базовим для формування професійної компетенції філологів.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни Мета дисципліни – дати студентам теоретичні знання із сучасної української літературної мови (зокрема з тих розділів науки про сучасну українську літературну мову, які вивчаються на першому курсі: з фонетики, фонології, морфонології, орфоепії, графіки й орфографії), допомогти їм практично оволодіти орфоепічними, орфографічними, графічними, акцентуаційними нормами, підвищити загальну грамотність і культуру усного й писемного мовлення. Завдання (цілі): – ознайомити студентів зі змістом, обсягом, завданнями курсу «Сучасна українська літературна мова»; з поняттями «літературна мова», «національна мова», «державна мова», «мовна норма», ознаками літературної мови, окреслити місце української мови серед мов світу; – дати знання про звукову будову мови, фонетичні одиниці; – охарактеризувати систему фонем сучасної української літературної мови; – дати відомості про природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів; – охарактеризувати графічну будову сучасної української літературної мови; – забезпечити досконале володіння орфоепічними, акцентуаційними, графічними, орфографічними нормами сучасної української літературної мови; виробити навички самоконтролю за їх дотриманням у повсякденному спілкуванні; – навчити студентів фахово послуговуватися засобами фонетичного письма.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність:	

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.

5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту.

8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

9. Усвідомлення засад і технологій створення та редагування текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Результати навчання:

1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

10. Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

14. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції української філології, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30 год.
Практичні заняття	36 год.
Самостійна робота	114 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Другий	035 Філологія	Перший	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ.	2	2	6
Тема 2. Фонетика як лінгвістична дисципліна	2	2	6
Тема 3. Звукова система СУЛМ	2	4	12
Тема 4. Зміни звуків у потоці мовлення	6	6	18
Тема 5. Суперсегментні фонетичні одиниці	2	2	6
Тема 6. Фонологічна система СУЛМ	6	6	18
Тема 7. Морфонологія	2	2	8
Тема 8. Орфоепія	4	4	12
Тема 9. Графіка	2	4	12
Тема 10. Орфографія	2	4	16
ЗАГ.:	30	36	114

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів. Зокрема, за роботу на практичних заняттях – максимально 30 балів, за виконання самостійної роботи – 10 балів, за контрольну роботу – 10 балів, за екзаменаційну роботу
---	---

	– 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота передбачає запис поданих слів фонетичною і фонематичною транскрипціями та аналіз різноманітних фонетичних змін, що в них відбуваються.
Практичні заняття	Практичні заняття спрямовані на вивчення і засвоєння теоретичних та практичних питань із тем курсу, виконання і перевірку вправ, тестових завдань, написання словникових диктантів з метою повторення та актуалізації знань орфографічних норм сучасної української літературної мови.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовою допуску до підсумкового контролю є отримання позитивної оцінки з усіх видів робіт (максимально 50 балів, мінімально 25 балів). На рейтингову оцінку впливає присутність здобувача на заняттях, належна підготовка до практичних занять, успішне написання контрольної роботи, належне виконання завдань для самостійної роботи, відсутність пропусків занять без поважних причин.
Підсумковий контроль	Форма контролю: іспит; форма здачі: виконання тестових завдань і практичного завдання (повний фонетичний аналіз слова), за потреби – усний захист (50 балів).

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних заняттях, під час написання контрольної роботи, під час самостійної роботи студентів.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя

Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : Академія, 2006. 368 с.
2. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник вправ і завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2018. 168 с.
3. Семенюк О.А. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : збірник тестових завдань. Івано-Франківськ : видавець Голіней О.М., 2017. 82 с.
4. Сучасна українська літературна мова : підруч. / А.П. Грищенко та ін. К. : Вища шк., 2002. 439 с.
5. Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2003. 430 с.
6. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / за ред. І. К. Білодіда. К : Наук. думка, 1969. 436 с.
7. Сучасна українська літературна мова. Фонетика : навч. посіб. / Н. Плющ та ін. К. : ВПЦ «Київський університет», 2002. 173 с.
8. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підруч. / А.К. Мойсієнко та ін. К. : Знання, 2013. 340 с.
9. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія : навч. посіб. К. : Вища шк., 1981. 183 с.
10. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. д++умка, 2019. 392 с.

Семенюк Оксана Антонівна,

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА



Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література» Спеціальність
035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова та література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «29» серпня 2023
р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Сучасна українська мова»
Викладач (-і)	Голянич Марія Іванівна, Стефурак Роксолана Іванівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
Е-mail викладача	mariia.holianych@pnu.edu.ua , roksolana.stefurak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	12 кредитів ЄКТС, 360 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс «Сучасна українська мова. Лексикологія. Фразеологія Лексикографія Морфеміка Словотвір» є одним із важливих складників програми підготовки бакалаврів освітньої програми 035.01 Українська мова і література (перший бакалаврський рівень), оскільки на знаннях лексико-семантичного, фразеологічного, словотвірного багатства рідної мови базується розвиток комунікативних навичок філолога. Грунтовне оволодіння сучасною українською літературною мовою (зокрема її лексико-семантичним рівнем) необхідне для успішної комунікативної діяльності, редагування оригінальних та перекладних текстів чи в інших сферах можливої професійної діяльності філологів. Освітньою-професійною програмою передбачено виробничу навчально-виховну педагогічну практику в середніх класах, яка включає також і проведення уроків української мови, та підсумкову атестацію випускників, яка включає складання комплексного іспиту з української мови і літератури. Лексикологія, фразеологія, лексикографія, морфеміка і словотвір є важливими розділами курсу, тому знання лексичних фразеологічних стилістичних, словотвірних норм є базовим для формування професійної компетенції студентів-філологів.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	

Мета навчальної дисципліни – дати студентам теоретичні знання із сучасної української літературної мови (зокрема з лексикології, фразеології, лексикографії, морфеміки та словотвору – розділів науки про сучасну українську літературну мову, які вивчаються на другому курсі), допомогти їм практично оволодіти літературними нормами (зокрема лексичними, фразеологічними, словотвірними, стилістичними), спрямувати навчальний потенціал студентів на розширення їх лексичного запасу, освоєння фразеологічного фонду української мови, засвоєння морфемного та словотвірного аналізів лексичної одиниці. Завдання: - забезпечити фахову підготовку студентів із сучасної української мови (зокрема з лексикології, фразеології, лексикографії, морфеміки та словотвору); – ознайомити студентів з ключовими поняттями лексикології, фразеології, лексикографії, морфеміки та словотвору; – розглянути лексичну та фразеологічну системи мови, їх базові одиниці; – охарактеризувати морфемні та словотвірні особливості лексичних одиниць.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.

Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній і письмовій формах, у різних жанровостильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів.

Програмні результати навчальної дисципліни:

Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	54 год.
Практичні заняття	72 год.
Самостійна робота	234 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	---------------------	--------------------------

Перший	035 Філологія	Другий	Нормативний
--------	---------------	--------	-------------

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Предмет і завдання лексикології. Поняття про лексичну систему.	2	4	10
Тема 2. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень слів в українській мові.	2	2	10
Тема 3. Полісемія, моносемія, терміни сучасної української мови	2	4	10
Тема 4. Лексико-семантичні категорії слів.	4	6	10
Тема 5. Питома українська і запозичена лексика у складі української мови	2	4	10
Тема 6. Лексика української мови з погляду її вживання	2	4	10
Тема 7. Стилiстично нейтральна і маркована лексика української мови	2	2	10
Тема 8. Фразеологія як розділ мовознавства	2	4	20
Тема 9. Класифікація і джерела походження фразеологічних одиниць	2	2	10
Тема 10. Лексикографія як лінгвістична дисципліна	4	4	20
Тема 11. Поняття про морфеміку СУМ. Предмет і завдання морфеміки.	2	4	20
Тема 12. Кореневі й афіксальні морфеми. Основа слова. Повний морфемний аналіз слова	8	10	20
Тема 13. Історичні зміни в морфемній структурі слова. Афіксоїди.	4	4	10
Тема 14. Словотвір як лінгвістична дисципліна	4	4	20
Тема 15. Комплексні одиниці словотвору	4	4	24
Тема 16. Морфологічні і неморфологічні способи словотворення	8	10	20
ЗАГ.:	54	72	234
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів. Зокрема, за роботу на практичних заняттях – максимально 40 балів, за виконання самостійної роботи – 5 балів, за індивідуальне завдання – 5 балів, за екзаменаційну роботу – 50 балів.		

Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота охоплює кілька питань, пов'язаних із теорією лексикології, фразеології, лексикографії, морфеміки, словотвору, тестових і практичних завдань, повного лексичного, фразеологічного, морфемного чи словотвірного аналізів мовної одиниці.
Семінарські заняття	Вивчення і повторення теоретичних питань із опрацьованих тем курсу. Виконання практичних робіт і тестів, повний лексичний аналіз слова, лінгвістичний аналіз фразеологічної одиниці, морфемний та словотвірний аналіз мовної одиниці.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовою допуску до підсумкового контролю є отримання позитивної оцінки зі всіх видів робіт (максимально 50 балів, мінімально 25 балів). На рейтингову оцінку впливає присутність здобувача на заняттях, активність на практичних заняттях, успішне написання контрольної роботи, вчасне і належне виконання самостійної та індивідуальної роботи, відсутність пропусків і запізнь на заняття.

Підсумковий контроль	Форма контролю: іспит; форма здачі: письмова робота – теоретичні питання, тести, практичні завдання (50 балів).
----------------------	--

8. Рекомендована література

1. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид, виправ. і доповнен. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с.
2. Бондар О. І. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
3. М.І. Голянич, І.О. Бабій, Р.І. Стефурак. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 272 с. <https://archive.org/details/linhvist2011>
4. Голянич М.І., Стефурак Р.І. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Морфеміка. Словотвір: навчальний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Польська мова і література), 035 Філологія (Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська). Івано-Франківськ: Голіней, 2020. 374 с. <http://lib.pu.if.ua:8080/handle/123456789/5810>
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник Київ : Видавничий центр «Академія», 1999. 288 с. (Альма-матер).
6. Лисиченко Л. А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу. Харків : «Основа», 2009. 191 с.
7. Стефурак Р.І. Лексичні засоби вираження образності в поетичному тексті Богдана Томенчука. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* Том 33 (72). № 4. Частина 1. 2022. С. 72–76.
8. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1973. 440 с.
9. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ [та ін.]. Київ : Вища школа, 2002. 439 с.
10. Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М.,

Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. [та ін.]. [2-ге вид., випр. і доп.]. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. Бажана, 2004. 824 с.

Голянич Марія Іванівна, докторка
філологічних наук, професорка
кафедри української мови,
Стефурак Роксолана Іванівна,
кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри української мови

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА (МОРФОЛОГІЯ)»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова і література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Сучасна українська мова (морфологія)»
Викладач	Джочка Ірина Федорівна
Контактний телефон викладача	(0342)596008
Е-mail викладача	iryna.dzhochka@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс «Сучасна українська мова (Морфологія)» належить до нормативних дисциплін і вивчається студентами спеціальності «Філологія (Українська мова і література)» на третьому курсі і має на меті дати розуміння логіки розвитку морфологічного рівня граматичної будови української мови. Він спрямований на вивчення основних положень морфології, пов'язаних із українською і світовою лінгвістикою. Програма курсу передбачає аналіз морфологічних одиниць і категорій, зважаючи на два взаємопов'язані й водночас різноманітні підходи – традицію і новаторство. Морфологія є одним із найскладніших розділів курсу, тому знання морфологічних норм є базовим для формування професійної компетенції студентів-філологів.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета навчальної дисципліни – сформувати в студентів мовно-лінгвістичні компетенції – сукупність лінгвістичних (морфологічних) знань про мову як суспільне явище і систему, що постійно розвивається, виробити вміння оперувати лінгвістичними знаннями у професійній та науково-дослідницькій діяльності, а також сформувати у студентів систематизовані теоретичні й практичні наукові знання про класичні й нові підходи у класифікації та аналізі морфологічних явищ української мови; установлювати категорійні ознаки для кожної частини мов. Основні завдання вивчення дисципліни «Сучасна українська мова (Морфологія)» є: • ознайомити з класичними та сучасними підходами до вивчення морфології у програмі вишу та у шкільній граматиці, із фундаментальними студіями вчених-граматистів; • навчити визначати основні поняття граматики: граматична категорія, граматичне значення, граматична форма, пов'язуючи їх з аналізом частин мови; • забезпечити розуміння й диференціацію критеріїв класифікації частин мови, вміння здійснити загальну характеристику кожної частини мови, зокрема визначення загальнокатегоріальних значень частин мови, їх граматичних категорій, систем словозміни, синтаксичних функцій (первинних і вторинних), особливостей словотвору; явищ переходу в системі частин мови; • розвинути практичні вміння правильного використання морфологічних норм як в усному, так і в писемному мовленні. засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією; • усвідомити поняття про нормативність української літературної мови, сприяти	

- ґрунтовному оволодінню ґраматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас новими термінами з фахової підготовки;
- навчити самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського мовознавства, літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

13. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		24 год.		
практичні заняття		36 год.		
самостійна робота		120 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
перший	035 Філологія	третій	нормативний	
Тематика навчальної дисципліни 5 семестр				
Тема		кількість годин		
		лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Граматика як наука. Граматичне значення.		1	2	6
Тема 2. Граматика як наука. Граматична форма. Граматична категорія.		1	2	6
Тема 3. Частини мови. Принципи їх класифікації.		2	2	6
Тема 4. Іменник. Лексико-граматичні категорії іменника.		2	2	6
Тема 5. Категорія роду іменника.		1	2	6
Тема 6. Категорія числа іменника.		1	2	7
Тема 7. Категорія відмінка іменника.		2	2	7
Тема 8. Словозміна іменника: відміни іменників, особливості словозміни іменників I, III і IV відмін.		1	2	7
Тема 9. Словозміна іменника: особливості словозміни іменників II відміни.		1	2	7
Тема 10. Словотвір іменника: структура іменникових основ.			2	7
Тема 11. Наголошування, правопис, стилістичне використання іменників. Морфологічний аналіз іменників.			2	7
Тема 12. Прикметник: лексико-граматичні розряди.		2	2	7
Тема 13. Прикметник: ступені порівняння.		1	2	7
Тема 14. Прикметник: форми, словозміна.		1	2	7

Тема 15. Числівник: загальна характеристика, розряди за значенням.	2	2	7
Тема 16. Числівник: розряди, синтаксичні зв'язки, відмінювання.	2	2	7
Тема 17. Займенник: розряди за значенням, співвіднесення з іменними частинами мови, відмінювання.	2	2	7
Тема 18. Займенник: співвіднесення з іменними частинами мови, відмінювання.	2	2	6
Загальна кількість годин	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, за складання іспиту – максимум 50 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 10-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до іспиту враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті та тестування (максимум 30 балів), при виконанні контрольної роботи (максимум 10 балів) та самостійної роботи (максимум 10 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з 2 завдань: визначення частин мови, морфологічний аналіз іменних частин мови; терміни написання роботи – останнє практичне заняття.
Практичні заняття	Засвоєння теоретичних питань за програмою курсу. Виконання письмових завдань (вправ, морфологічного аналізу, тестових завдань).
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Для визначення рейтингового підсумкового контролю до уваги взято присутність здобувача на лекційних і практичних заняттях, його активність та успішність у процесі виконання практичних завдань, підготовки самостійної роботи, написання контрольної роботи; відсутність пропусків і запізнь на заняття; дотримання етики й культури поведінки на заняттях.
Підсумковий контроль	форма контролю: екзамен; форма здачі: письмове тестування (50 завдань); структура завдання: 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в 1 бал.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно.

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Алексієнко Л. А., Зубань О. М., Козленко І. В. Морфологія сучасної української мови: [Морфологія. Словотвір. Парадигмологія]: навч. посіб.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський ун-т, 2014. 675 с.
2. Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматика української мови: морфеміка, словотвір, морфологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2014. 246 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: академічна граматика української мови. Київ : Пульсари, 2004. 400 с. URL: <http://1576.ua/books/3368>
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=1239>
5. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
6. Лаврінець О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
7. Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. Ч. І. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. Київ : Вища школа, 2005. 286 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=1414>
8. Сучасна українська мова: Морфологія: Підручник. Затверджено МОН / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ, 2013. 524 с.
9. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
10. Джочка І. Ф. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: схеми та зразки аналізу. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. 196 с.
11. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська мова. Морфологія. Збірник тестових завдань : навч. посібн. Івано-Франківськ : Голіней О. М., 2021. 276 с.
12. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: збірник вправ : навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 372 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=834>
13. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Практична морфологія: [навч. посібник, рекомендовано МОН України]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. 588 с.
14. Джочка І. Ф. Сучасна українська літературна мова. Морфологія ІЧМ: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ: НВ ПНУ, 2018. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=7819>

15. *Джочка І. Ф.* Сучасна українська літературна мова. Морфологія ДНЧМ: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ: НБ ПНУ, 2018. URL:

<http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=7819>

16. *Ципердюк О. Д.* Сучасна українська літературна мова. Морфологія: термінологічний словник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 84 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=835>

Джочка Ірина Федорівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА (МОРФОЛОГІЯ)»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова і література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Сучасна українська мова (морфологія)»
Викладач	Джочка Ірина Федорівна
Контактний телефон викладача	(0342)596008
Е-mail викладача	iryna.dzhochka@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс «Сучасна українська мова (Морфологія)» належить до нормативних дисциплін і вивчається студентами спеціальності «Філологія (Українська мова і література)» на третьому курсі і має на меті дати розуміння логіки розвитку морфологічного рівня граматичної будови української мови. Він спрямований на вивчення основних положень морфології, пов'язаних із українською і світовою лінгвістикою. Програма курсу передбачає аналіз морфологічних одиниць і категорій, зважаючи на два взаємопов'язані й водночас різноманітні підходи – традицію і новаторство. Морфологія є одним із найскладніших розділів курсу, тому знання морфологічних норм є базовим для формування професійної компетенції студентів-філологів.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета навчальної дисципліни – сформувати в студентів мовно-лінгвістичні компетенції – сукупність лінгвістичних (морфологічних) знань про мову як суспільне явище і систему, що постійно розвивається, виробити вміння оперувати лінгвістичними знаннями у професійній та науково-дослідницькій діяльності, а також сформувати у студентів систематизовані теоретичні й практичні наукові знання про класичні й нові підходи у класифікації та аналізі морфологічних явищ української мови; установлювати категорійні ознаки для кожної частини мов. Основні завдання вивчення дисципліни “Сучасна українська мова (Морфологія)” є: • ознайомити з класичними та сучасними підходами до вивчення морфології у програмі вишу та у шкільній граматиці, із фундаментальними студіями вчених-граматистів; • навчити визначати основні поняття граматики: граматична категорія, граматичне значення, граматична форма, пов'язуючи їх з аналізом частин мови; • забезпечити розуміння й диференціацію критеріїв класифікації частин мови, вміння здійснити загальну характеристику кожної частини мови, зокрема визначення загальнокатегоріальних значень частин мови, їх граматичних категорій, систем словозміни, синтаксичних функцій (первинних і вторинних), особливостей словотвору; явищ переходу в системі частин мови; • розвинути практичні вміння правильного використання морфологічних норм як в усному, так і в писемному мовленні. засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією; • усвідомити поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню граматичними й стилістичними нормами сучасної	

української літературної мови;

- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас новими термінами з фахової підготовки;
- навчити самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

4. Програмні

компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського мовознавства, літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

13. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		24 год.		
практичні заняття		26 год.		
самостійна робота		40 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
перший	035 Філологія	третій 6 семестр	нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість годин		
		лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Дієслово. Загальна характеристика.		2	2	3
Тема 2. Категорія виду.		2	2	3
Тема 3. Категорія перехідності / неперехідності. Категорія стану.		2	2	3
Тема 4. Категорія способу.		2	2	3
Тема 5. Категорія часу.		2	2	3
Тема 6. Дієвідмінювання. Категорії особи, роду і числа.		2	2	3
Тема 7. Дієприкметник. Дієприслівник. Предикативні форми на -но, -то.		2	2	3
Тема 8. Прислівник.		1	2	3
Тема 9. Слова категорії стану. Модальні слова.		1	2	3
Тема 10. Службові частини мови. Прийменник.		2	2	4
Тема 11. Сполучник.		2	2	3
Тема 12. Частка.		2	2	3
Тема 13. Вигук.		2	2	3
Загальна кількість годин		24	26	40
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, за складання іспиту – максимум 50 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 10-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до іспиту враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті та тестування (максимум 30 балів), при виконанні контрольної роботи (максимум 10 балів) та самостійної роботи (максимум 10 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з 2 завдань: визначення частин мови, морфологічний аналіз іменних частин мови; терміни написання роботи – останнє практичне заняття.
Практичні заняття	Засвоєння теоретичних питань за програмою курсу. Виконання письмових завдань (вправ, морфологічного аналізу, тестових завдань).
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Для визначення рейтингового підсумкового контролю до уваги взято присутність здобувача на лекційних і практичних заняттях, його активність та успішність у процесі виконання практичних завдань, підготовки самостійної роботи, написання контрольної роботи; відсутність пропусків і запізнь на заняття; дотримання етики й культури поведінки на заняттях.
Підсумковий контроль	форма контролю: екзамен; форма здачі: письмове тестування (50 завдань); структура завдання: 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в 1 бал

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні->

[документи/polozhenja/](#). У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Алексієнко Л. А., Зубань О. М., Козленко І. В. Морфологія сучасної української мови: [Морфологія. Словотвір. Парадигмологія]: навч. посіб.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський ун-т, 2014. 675 с.
2. Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматика української мови: морфеміка, словотвір, морфологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2014. 246 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: академічна граматика української мови. Київ : Пульсари, 2004. 400 с. URL: <http://1576.ua/books/3368>
4. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 336 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=1239>
5. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
6. Лаврінець О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 524 с.
7. Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. Ч. І. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. Київ : Вища школа, 2005. 286 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=1414>
8. Сучасна українська мова: Морфологія: Підручник. Затверджено МОН / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ, 2013. 524 с.
9. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
10. Джочка І. Ф. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: схеми та зразки аналізу. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. 196 с.
11. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська мова. Морфологія. Збірник тестових завдань : навч. посібн. Івано-Франківськ : Голіней О. М., 2021. 276 с.
12. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: збірник вправ : навч. посібник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 372 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=834>
13. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Практична морфологія: [навч. посібник, рекомендовано МОН України]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. 588 с.
14. Джочка І. Ф. Сучасна українська літературна мова. Морфологія ІЧМ: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ: НБ ПНУ, 2018. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=7819>
15. Джочка І. Ф. Сучасна українська літературна мова. Морфологія ДНЧМ: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ: НБ ПНУ, 2018. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=7819>
16. Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: термінологічний словник. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 84 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/read.php?id=835>

Джочка Ірина Федорівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова і література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Сучасна українська літературна мова»
Викладач	Барчук Володимир Михайлович
Контактний телефон викладача	+380342 596008
Е-mail викладача	volodymyr.barchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Сучасна українська літературна мова є одним із ключових курсів фахових дисциплін, має важливе навчальне, пізнавальне, розвивальне (зокрема й в науково-аналітичному аспекті) значення. Синтаксис мови є найскладнішою, найбільш структурованою та поліваріантною системою. Засвоєння синтаксису визначає не тільки загальний та навчально-методичний рівень здобувача освіти, а й здатність творчо опрацьовувати різні теоретичні концепції та аспекти аналізу граматичних одиниць мови. З іншого боку, синтаксис української мови є ключовим навчальним матеріалом шкільної програми. Отож знання синтаксису сучасної української літературної мови є визначальними для успішної праці вчителя закладів освіти різного рівня. Пропонований курс синтаксису української мови опертий на попередні знання студента-філолога, водночас він розкриває сучасну наукову синтаксичну парадигму та презентує системну інтерпретацію синтаксичних одиниць, яка є підґрунтям міцних та об'єктивних знань. Акцент зроблено на навчально-науковий аспект українського синтаксису.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета курсу: дати знання із синтаксису сучасної української літературної мови, розуміння науково-теоретичних парадигм його інтерпретації; навчити аналізувати синтаксичні одиниці різного рівня, здійснювати різноаспектну інтерпретацію синтаксичних одиниць, розрізняти та ідентифікувати їхнє значення. Цілі курсу: - навчити оперувати різними науковими підходами до аналізу синтаксичних одиниць; - навчити здійснювати критичний аналіз традиційних концепцій синтаксису, типології синтаксичних одиниць; - знати і розуміти загальносинтаксичні поняття і категорії; - навчитися аналізувати синтаксичні одиниці різних рівнів; - знати та розуміти різноаспектні ознаки синтаксичних одиниць.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

13. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	40 год.
практичні заняття	54 год.
самостійна робота	176 год.

Ознаки

навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Сьомий, восьмий	035 Філологія	четвертий	нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість годин	
		лекції	пр.заняття сам.роб.
Тема 1. Синтаксис як розділ граматики. Синтаксис в системі лінгвістичних дисциплін. Становлення синтаксису як мовознавчої науки. Загальносинтаксичні та загальнограматичні поняття.		2	2 8
Тема 2,3 Система мінімальних синтаксичних одиниць.		4	4 16
Тема 4. Синтаксична природа речення та його склад.		2	2 8
Тема 5. Компоненти граматичної основи речення: підмет і присудок.		2	2 8
Тема 6. Типологія речень за вираженням граматичної основи.		2	2 16
Тема 7.Словосполучення..		2	2 8
Тема 8. Сурядне сполучення слів. Другорядні члени речення.		2	4 16
Загальна кількість годин за перший семестр		16	18 80
Тема 1,2. Просте ускладнене речення. Засоби ускладнення речення. Інформативно-модальні компоненти: уточнювальні конструкції, вставні і вставлені конструкції.		4	4 16
Тема 3. Речення із вторинними предикатами: дієприслівниковими, дієприкметниковими, прикметниковими, іменниковими.		2	4 8
Тема 4. Складне речення та його особливості. Засади ідентифікації та типології складних речень.		2	2 8
Тема 5. Паратакис. Складносурядне речення.		2	4 8
Тема 6. Гіпотакис. Складнодворядне речення.		2	4 8
Тема 7. Гіпотакис. Складнопідрядне речення.		2	4 8
Тема 8. Перехідні варіанти складних речень: речення з недиференційованими типами зв'язку.		2	2 8
Тема 9. Складні багатокомпонентні конструкції.		2	4 8
Тема 10. Синтаксис мовлення та його особливості. Слова-речення. Вигуківі речення.		2	2 8

Тема 11. Незакінчені (обірвані) речення. Парцельовані речення. Стилiстично зумовлені речення (сегментовані конструкції, неповні речення).	2	2	8
Тема 12. Українська пунктуація.	2	4	8
Загальна кількість годин за восьмий семестр	24	36	96

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, мінімум 25 балів; за складання іспиту – максимум 50 балів, позитивний мінімум 25 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до іспиту враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 40 балів, в т.ч. контрольна робота 20 балів), самостійна робота (максимум 10 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів. Залікова оцінка (сьомий семестр) визначена результатами роботи на практичних заняттях (максимум 80 балів, в т.ч. контрольна робота 40 балів). Самостійна робота 20 балів. Загальна максимальна кількість балів залікової оцінки становить 100 балів, мінімальна позитивна оцінка 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з трьох питань теоретико-практичного характеру: терміни написання роботи – 4, 9 практичне заняття (сьомий семестр), 4, 12, 18 (восьмий семестр).
Практичні заняття	Опрацювання програмових питань зі всіх розділів курсу. Форма: усне повідомлення, дискусія, аналіз першоджерел, виконання практичних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Під час визначення рейтингового підсумкового контролю враховується опрацювання тем, успішне виконання контрольних робіт, індивідуальне завдання.
Підсумковий контроль	Форма контролю: проміжна залік, підсумкова екзамен; форма складання: письмова екзаменаційна робота; усний захист екзаменаційної роботи – за бажанням студента.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього

процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно.

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatsu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatsu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Барчук В. Словотвірні особливості девербативів і валентна структура субстантивних синтаксем. *Актуальні проблеми українського словотвору*. Івано-Франківськ, 2002. С. 233-240.
2. Барчук В. Сурядність: типологічний аспект. *Мовознавство*. 2015. № 5. С. 13-20.
3. Барчук В. Про два різновиди гіпотаксису. Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2019. С. 165-172.
4. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ: Либідь. 1993. 368 с.
5. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Семантико-синтаксична структура речення. Київ: Наукова думка. 1983. 219 с.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. 400 с.
7. Дудик С.П. Синтаксис сучасного українського розмовного мовлення: Просте речення, еквіваленти речення. Київ: Наукова думка. 1973. 284 с.
8. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова. Київ: Наукова думка. 1984. 255 с.
9. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк: ДонНУ. 2001. 662 с.
10. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк: ДонНУ. 2008. 294 с.
11. Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. Ч.2. Київ. 1965. 283 с.
12. Межов О. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць. Луцьк. 2012. 464 с.
13. Мірченко М.В. Структура синтаксичних категорій. Луцьк. 2004. 393 с.
14. Слинко І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ: Вища школа. 1994. 670 с.
15. Сучасна українська літературна мова / за ред. І.К Білодіда. Київ: Наукова думка. 1972. 515 с.
16. Христіанінова Р. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові. Київ. 2012. 368 с.
17. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ. 2010. 408 с

Барчук Володимир Михайлович,
доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови